

ספרי זיהרון

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
עשיעוריו ושיחותיו של
רבי ענחם מעדל פערנץ שליט"א
פרשת בהעלותך

שבת קודש
אבסוף ענעם שבת
בקדושת השבת וסגולתה

על פי זה פירש את הכתוב (שמות לה א-ב) 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל' ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת: כי בדברים אלו בא משה רבנו להשמיע לישראל תוכחת מוסר על חובת האדם שלא לדבר דיבורי חול בשבת קודש, וכיון שרצה משה להזהירם על ענין זה שהוא מצוי ורגיל אצל כולם, הזמין וכינס את כולם לשם כך ואמר להם: 'אלה הדברים' - אותם הדיבורים שאתם מוציאים מפיהם, אם לא יעלה בדעתכם שאין בהם ממש, אלא היו זהירים בשמירת הדיבורים שלכם, כי 'צוה ה' לעשות אותם' - הדיבורים עושים פעולה ומעשה של ממש למעלה. והסמך לאזהרה זו את שמירת השבת, לפי שבשבת יש להזהר במיוחד מדיבורים אסורים ומדיבורי חול, כדי שלא לפגום בקדושתה. גם בזהר הקדוש (ח"ג קה.) מצאנו שהסבירו חכמינו את טעם האיסור לדבר דיבורי חול בשבת, מכיון שהדיבור פועל רבות בשמים, וכאשר מוציא האדם מפיו דיבור של חול, מתעורר כנגדו דיבור של חול בעולם העליון, ואלו דיבורים קדושים מעוררים קדושה. לפיכך כשמדבר האדם דיבורי חול ביום השבת, שהוא יום קדוש בעליונים ובתחתונים, גורם הדבר צער וחסרון בעולם העליון, והקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל שואלים עליו: מי הוא זה שהכניס לכאן ביום כה קדוש דיבורי חול? ועוד פירשו בזהר הקדוש (ח"א לב.), שעל ידי הדיבור מגלה אדם את צפונות ליבו, ובדומה לכך השבת היא בסוד הדיבור, כיון שעל ידה מתגלה כבוד שמים הצפון בעולם, ועל כן יש להזהר בשבת ביותר בענין הדיבור.

וכפי שצטטו רבותינו בעלי התוספות (שבת קה.) את דברי חכמינו ז"ל במדרש (ויק"ר לו טו), על התנא הקדוש רבי שמעון ברי יוחאי שהיה מקפיד מאוד על קדושת הדיבור בשבת. ולא רק לעצמו, אלא גם כשהיה רואה את אמו מרבה דברים בשבת, היה מעיר לה ששבת היום כדי שתתחוק.

בדומה לפירושו של בעל 'אביר יעקב', באר גם הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין מקראקא זי"ע בספרו 'מאור ושמשי' (פר' ויקהל) את דברי הפסוק 'אלה הדברים' במשמעות של

**דבור של שבת
לא יזהר דבור**

דרשו חכמינו ז"ל במסכת שבת (קה.) מן הפסוק (ישעיה נח ג) 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר', שלא יהא הדיבור של שבת כעין הדיבור של חול.

יום השבת הוא זמן של התרוממות הגוף והנפש. ביום זה מתנתקים אנו מכל טרדות החולין שבימי המעשה ומההתעסקות בצרכי הגוף, ומדברים את נשמותינו באור השכינה המאירה פני תבל ביום השבת.

מסיבה זו, לא רק המעשים צריכים להיות שונים ממעשי ימות החול, אלא גם הדיבור צריך להיות מרום ומקודש יותר.

כח הדיבור - מתנה מיוחדת הוא שנתן לנו בורא עולם. אמנם בעונותינו לעיתים אנו מסתכלים על הדיבור כדבר של מה בכך ואיננו מייחסים לו חשיבות רבה, אך את ההסתכלות האמתית על כח הדיבור עלינו לקבל מהתיחסותם של חכמינו שהפליגו מאוד במעלת הזהיר בדבורו, ומצד שני, הפליגו בחומרת המזלזל בכח זה שניתן לו מן השמים, וכפי שאמר שלמה המלך בספר משלי (כא כג): 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו', ואמרו חכמינו ז"ל במסכת אבות (פ"א מ"ז): 'וכל המרבה דברים מביא חטא'.

כי כח הדיבור גדול הוא מאוד ופועל רבות בשמים, הן לטוב והן להפך חלילה. גם בימות החול שומה עלינו להזהר מלהשתמש בפה שקבלנו לדברים בטלים, כי ביום השבת על אחת כמה וכמה, כי מלבד שפוגם האדם בכך בכח דבורו, יש בזה זלזול בכבודו ובקדושתו של יום השבת.

הוא אמר ויהי

בספרו 'פתוחי חותם' (פר' ויקהל) פירש הרב הקדוש רבי יעקב אביחצירא זי"ע בעל 'אביר יעקב' את המילים 'כי לא דבר רק הוא מכם' (דברים לב מז) - מלשון דיבור, ובא הכתוב ללמד שהדיבור אינו דבר ריקן וחסר משמעות אלא פועל ומשפיע בעולמות העליונים, והמדבר לשון הרע ודברים בטלים פוגם בדיבורו, וכיון שעלול הדיבור בדברים בטלים לפגום בעולמות העליונים, יש להזהר בכך בפרט ביום השבת, לבל יפגום דיבורו את קדושתה.

על התורה
שלהבות קודש והגינות חכמה
מפרשת השבוע

שבעים פנים לתורה

על הפסוק (במדבר ח ב): 'דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', פירש הגאון הקדוש האביר יעקב זי"ע בספרו 'פתוחי חותם', כי הנרות הם פירושי התורה, ובשל כך יש שבעת הנרות רמז לכך שיש שבעים פנים לתורה וכל אחת מהנרות כלולה בעשר, ונרות אלו מאירים אל מול פני המנורה, היא השכינה הקדושה.

כאשר מסיים היה המגיד הגדול ממזריטש זי"ע א להשמיע את דברי תורתו לפני עדת תלמידיו הקדושים, ויוצא מבית המדרש, מתחילים היו השומעים לחזור על דברי קודשו, בינם לבין עצמם, כדי לשננם וכדי לרדת לעומקם.

פעם אחת נתברר להם למרבה פליאתם כי אין שמועותיהם מכוונות, וכי כל אחד ואחד טוען כי שמע את דברי המגיד אחרת מכפי ששמעם חברו. היה הוויכוח נטוש בינותם שעה ארוכה. זה טוען בכח זה טוען בכח, ולכלל הכרעה לא באו.

הואיל וכך, נמנו וגמרו לכנס אל הקדוש פנימה ולשאל מפי המגיד בעצמו עם מי הצדק ושמועתו של מי מהם מכוונת.

לאחר שהאזין המגיד לכל הגירסאות השונות שנישנו בדבריו, ענה והשיב: תדעו כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, ומדי אמרי את הדברים נגלו לי אכן מלעילא כל הכוונות הללו כולן, אלא שכל אחד ואחד מכם השיג את עומק הדברים כפי שורש נשמתו ומצד השתייכותו שלו ליסוד הענין.

סיפורי צדיקים

על הפסוק (במדבר ח א): 'ועש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה', פירש רש"י: ויעש כן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

מפרש היה הרב הקדוש רבי צבי אלימלך מבלוז'וב זי"ע, בספרו 'צבי לצדיק', על פי מאמר חז"ל (ב"ב קסד): שאסור לספר מחבירו אף שבחי-שבחים, שמתוך שבחו עלול הוא לבא לידי גנותו.

וזהו שפירש רש"י ז"ל על 'ועש כן אהרן', שמותר על אהרן לומר כן, שעשה כאשר נצטווה, כיון שאצלו אין באפשרי לבוא לידי גנותו לפי שהוא דבר שאין בו אף קצת דקצת, ולכן אי אפשר שישתנה השבח לפעמים לידי איזה גנות, וזהו 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', דייקא, ורצה לומר, שבחו של אהרן מותר להגיד לפי שאי אפשר להשתנות, והבינהו.

בשמו של רבינו הבעל שם טוב הקדוש, מסרו תלמידיו הגדולים הרב הקדוש רבי

דיבורים, ופירוש לפי דרכו שבא הפסוק לומר שמצות עשה היחידה של השבת היא בדיבורים: לקדש על היין בכניסת השבת ולהבדיל על היין בצאת השבת. כי בכל מצוות השבת נאמרה לשון של לא-תעשה בלבד, ומצות העשה היחידה של השבת היא הקידוש על היין בכניסת השבת וביציאתה, כפי שסמכו חכמינו ז"ל (פסחים ק). על הכתוב "זכור את יום השבת לקדשו".

ועיקר הקידוש הוא בפה במש וזהו הדיבור, שצריך לקדש את יום השבת בחיתוך הדיבור הן בכניסתו בקידוש והן ביציאתו בהבדלה.

זו הכוונה בפסוק 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם': המצוה שצויה השם בשבת 'לעשות אותם' - במצות עשה דווקא, הם רק 'אלה הדברים' - דיבורי האדם, שנצטוו לקדש את השבת בדיבור. כך פרש גם ז"ל בענין הקדוש רבי מאיר מדז"קוב ז"ע בספרו 'אמרי נעים' (ויקהל אות ה) את הכתוב 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם': טעם שמירת שבת הוא 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ובים השביעי שבת', ושבתה היתה באופן של הימנעות מדיבור לבד ולא ממעשה, כי כל פעלו במאמר.

על כן צריך האדם לקיים מצות שבת גם כן בדיבור, להזהר מדיבור שאינו של קדושה, ולדבר רק כדי לצורך לקדושת שבת.

ומסיבה זו חל הפליג מרנו השליה הקדוש (מס' שבת, פרק נר מצוה אות סו) בחומרת האיסור לדבר דיבורי חול בשבת קודש, וכחב ששאמרו חכמינו 'לא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול', אין זו מדת חסידות בעלמא, אלא על פי דין אסור לדבר דיבור שאינו של קדושה בשבת.

יגלו לרווחה

ומן המעשה הבא נלמד על מעלת הנוהר שלא לדבר דיבורי חול בשבת קודש: באחת מהעיריות שעל אם הדרך העוברת בין ההולות, התגורר יהודי תמים וישר דרך שהחזיק פונדק לפרנסתו. עיקרו של הפונדק היה כמובן בית מרוח קטן אליו היו מגיעים הגוים המקומיים לשתות משקאות חריפים ולהשתכר.

חמשה ימים בשבוע בלבד היה הפונדק פתוח, כיון שבעל הפונדק שמר שבת כהלכתה. ואכן, רוב התושבים הסמוכים לפונדק הכירו את היהודי וידעו כי הוא מסרב למכור בשבת, אך עם זאת היו חוזרים שוב ושוב מדי שבת ומנסים את מזלם, מתדפקים על דלתות הפונדק ומבקשים לרכוש משקאות חריפים.

היהודי, שנברתן היה וכחו במתניו, היה מגרשם בכחו הגדול ומזהירים שלא יבואו שוב, ואם השים הגוי את עצמו כאינו מבין, היה היהודי ממכדו במנה אחת אפים עד שהיה הלה מבין את הדברים לאשורם.

חלפו שנים רבות, בעל הפונדק הזדקן, והגוים שזיהו את חולשתו הגופנית מצאו לעצמם תעלול חדש:

מדי שבת בשבתו היה אספסוף של צעירים פוחחים מתדפק על הדלתות ומבקש לרכוש משקאות חריפים. הפונדקאי הזקן היה מנסה לומר להם כי הפונדק סגור בשבתו, אולם הגוים לא שנו לדבריו. שוב ושוב היו צועקים לו שיתן להם משקאות חריפים להרוות את צמאונם, וכשהיהודי סרב למכור להם, היו פורצים אל תוך הפונדק ועושים בו שמות בחפזים אחר המשקאות.

הפונדקאי כמעט נושא מלמצוא פיתרון להצקות אלו שהתגברו והתחזקו משבת

לשבת וכבר עלה בדעתו לסגור כליל את הפונדק, אלא שלא ידע מהיכן ימצא את פרנסתו המועטת.

עד שביום מן הימים הגיע אליו שמו של הרב הקדוש רבי זושא מאינפולי ז"ע כפועל ישועות ונפלאות, והוא החליט לנסוע אליו לבקש את עצמו וברכתו.

בעומדו בפני הרבי פרץ הפונדקאי הזקן בכבי סוער עד שהדברים נעתקו מפיו.

רק לאחר שנגרע מבכיו הצליח הזקן לספר לרבי זושא על הפונדק שפרנס אותו בכבוד במשך כל השנים, ועתה, כאשר הזקין התרגשה ובאה עליו צרה צרורה: הגוים מסיתים ומדיחים אותו לחילול שבת, מבקשים לקנות בשבתו, וכשהוא מסרב הרי הם שוברים ומחריבים מכל הבא לידם.

"רבי, הושיעני", התייפח הזקן בכבי, "שכן איני יודע לשית עצות בנפשי כדת מה לעשות מול גוים רשעים אלו".

בשנים קדמוניות, בטרם החלו להנהיג עדות בישראל, היו האחים הקדושים, הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק ז"ע והרב הקדוש רבי זושא מאינפולי ז"ע, יוצאים ועורכים גלות בין הכפרים והעיירות.

אין אנו יכולים להשיג ולהבין צפונות מעשיהם של רבותינו הקדושים, ובודאי שלא לדעת את התיקונים הנשגבים שהיו עושים במעשיהם, אולם מעט מזער גילו לנו צדיקי הדורות, שהיה בכך ענין נורא של השתתפות בגלות השכינה הקדושה, מלבד עצם הזיכוך שיש ביסורי הנדודים ממקום למקום, בגלות המכפרת עוון ובקושי העוני והמחסור.

עתה, כשנכנס הפונדקאי אל רבי זושא וביכה לפניו את מר גורלו, הביט רבי זושא ביהודי הזקן והכיר אותו מיד.

באותם ימי הגלות היו רגילים האחים הקדושים לבוא אליו לפונדק ולהתארח אצלו, אז, באותן השנים, היה יהודי זה רחוק מתורה ומצוות. כתינוק שנשבה בכבלי הגלות המרה, לא היה מי שיחנכו וגם מגוריו בקרב הגוים השכיחו ממנו את המעט שידע, אולם איש טוב ומטיב תמיד היה, ומשראה את האחים הקדושים הבין כי אנשי מעלה הם והיה מכבדם ביותרת הכבוד, פותח לפניהם שלחן ערוך במאכלים כשרים ומזינים ומציע להם מיטה לשנת לילה.

בראות האחים הקדושים את מדת תמימותו וישרותו של מארחם, היו משתדלים בכל פעם לטעת בו ובבני ביתו יסודות חשובים מתורת ה' ומצוותיה, והיו אומרים לפניהם דברי אנדה שפנשו של אדם מחבבת אותם, ומוסיפים אומרים להם הלכות שונות ככל הנדרש לפי מצב בני הבית.

מלבד זאת היו האחים הקדושים מרבים לספר למארח ולבני ביתו סיפורי צדיקים ומעשיות קודש מרבותיהם הגדולים, אור שבעת הימים הבעל שם טוב ז"ע ותלמידו הגדול הרב הקדוש רבי דב בער המגיד ממעזריטש ז"ע, וראו בחוש שסיפורי הצדיקים עושים חריש עמוק בליבם ומכניסים בקרבם יראת שמים תמימה.

פתח רבי זושא ואמר לפונדקאי:

"האם זוכר אתה מימי קדם שהיו מגיעים להתארח אצלך שני אחים, יהודים חסידיים, והיית מקבל את פניהם בסבר פנים יפות?"

תחילה לא נזכר הזקן, עד שרבי זושא נתן לו כמה וכמה סימנים אודות המראה שהיה להם באותם ימים, ואכן הזקן נזכר. או אז הפתיעו רבי זושא ואמר לו:

"דע לך כי אחד מהם הייתי אני, ואילו השני

היה אחי רבי אלימלך מליז'ענסק!"

המשך רבי זושא ושאל: "כלום זוכר אתה את סיפורי הצדיקים שהיינו רגילים לספר לך ולמשפחתך? הנה אחזור ואספר לך סיפור שאותו סיפרנו לך בפונדק, ועיניו של הסיפור דומה להפליא למקרה שלך".

פתח רבי זושא וסיפר: "אל רבנו המגיד הקדוש ממעזריטש הגיע יהודי שאף הוא ניהל פונדק ואף הוא לא יכול היה לשמור את השבת על כל פרטיה ודקדוקיה.

לאחר רבינו היהודי את צערו בפני המגיד, נענה המגיד והורה לו בצורה פסקנית ומוחלטת:

'עליך לעזוב מיד את הפונדק, לבטל את שכירות המקום, ואף לעקור את מקום מושבך מעיירה זו וללכת לגור בעיר אחרת!' אותו יהודי לא האמין למשמע אזניו. הוא לא העלה על דעתו שהמגיד יורה לו כדבר הזה.

תחילה ניסה לומר למגיד כי זהו מקום פרנסתו, וכיצד יותר עליו בעוד עליו לספק מזון ומחיה לבני משפחתו!?

ענה לו המגיד כי עליו לבטוח בבורא הזן ומפרנס לכל, והוא יתברך יזמין לו את פרנסתו גם באופן אחר.

לאחר מכן ניסה היהודי לשכנע את המגיד לוותר על המעבר לעיר אחרת בתואנה כי אינו מסוגל ללכת אל הבלתי נודע ולעקור לעיר רבי אינו מכיר אדם.

אך המגיד עמד על שלו: 'עליך לעזוב את הפונדק ולעקור לעיר אחרת'.

רופפת היתה אמונת הצדיקים בליבו של אותו יהודי, קשה היתה לו ההחלטה לקום ולעזוב את הכל ולעבור לעיר אחרת, והוא ביקש לדחות את ההחלטה. תחילה דחה זאת מיום ליום, לאחר מכן המשיך ודחה מחודש לחודש, עד שעצתו של המגיד כמעט נשכחה מלבו."

סיים רבי זושא את הסיפור: "סופו של אותו יהודי לא היה טוב. במקום שיקיים את עצת המגיד ויעזוב את הפונדק ואת העיר מרצונו הטוב, קמו עליו ביום מן הימים גויי המקום וגירשו אותו בבזות פנים, בחרפה ובבוזיון. לא נתנו לו לקחת כלום מכל רכושו, והוא יצא משם כשידיו על ראשו, עני וחסר כל".

המשך רבי זושא ואמר לאותו פונדקאי זקן שעמד בפניו:

"דע לך כי לא לחינם בחרנו, אני ואחי רבי אלימלך, לספר לך את הסיפור הזה. כבר באותם ימים ידענו שגם עליך נגזר בדומה לאותו יהודי, וגם אתה תצטרך לעזוב את הפונדק שלך ואת העיר, ובחרנו לייעץ לך כסיפור זה להקדים רפואה למכה ולברוח מהעיר כל עוד יש לאל ידך להוציא משם את הונך ולעזוב בכבוד.

לצערנו, לא הבנת את הרמז ונשארת לנהל את הפונדק, אלא שעתה הגיעה השעה הקשה ועליך לקבל את ההחלטה במהירות.

כדאי שתדע", הטעים רבי זושא ואמר לפונדקאי, "שאותם גוים הבאים אל ביתך בשבתות ובימים טובים ומצייקים לך שתמכור להם משקאות חריפים, אינם מתכוונים להסתפק בכך. בחדרי חדרים ורקמים הם עליך מוימה שפלה ואיומה בלא יסלקו אותך לחלוטין, לא רק מהפונדק אלא מארץ החיים, רחמנא ליצלן.

וזממם הם להעליב עליך עלילה קשה ולאחר מכן להתנפל עליך ועל הפונדק, לערוך בו פוגרום קשה ולהרוג אותך ואת בני ביתך חלילה.

כך יחסו פנה את כל הרכוש שחסכת זה ארבעים שנה ויעבירו את הפונדק לרשותם.

עתה, שמע בקולי ועשה כעצתי: אם אין רצונך לסיים כאותו יהודי שברח בחרפה ובבוזיון, בעירום ובחוסר כל, או חלילה לסיים באופן גרוע מכך, עליך לברוח משם בהקדם האפשרי.

לא תמתין כלל, וכבר בלילה זה קום והמלט משם ואל תבטי מאחוריך. את מה שתוכל לארוז תשים על העגלה, ואילו על יתר חפצייך תוותר מראש.

אל תקבש אפילו לגבות את החובות של הגוים שחיים לך, מוטב לך לוותר עליהם מראש, כי בלאו הכי הם אינם מתכוונים לפרוע לך יותר את חובותיהם.

תציל מבייתך את מה שבאפשרותך, ועזוב את המקום לצמיתות בשקט ובסוד בלי שירגישו בכך הגוים."

רבי זושא, שידע כי זמנו של הפונדקאי קצר ומלאכתו מרובה, לא הכביר בדברים רבים, ורק הוסיף ואמר לו:

"זכית לקבל הארה משמים לבוא לשאול בעצתו ולהנצל מהרעה שגבר היתה סמוכה ונראית אליך, בזכות סיפורי הצדיקים שסיפרנו בביתך.

לך ולבני משפחתך כהכרת הטוב על מדת הכנסת אורחים הגאה שנהגת בנו, הם אלו שהחדירו והשרישו בביתך מדה טובה זו של אמונת צדיקים, והיא שעמדה לך שהשכלת לבוא אלי בעוד מועד כדי שאזהירך ואתן לך את העצה הטובה שתצא ממקומי עליך.

עוד זאת דע לך, כי זכותה של שבת קודש, שהשתדלת כל ימך לשמור אותה ככל האפשר, היא שעמדה לך. זכות סירובך העיקש למכור משקאות חריפים לגוים למרות כל האיומים וההצקות, היא תגן עליך.

וכעת, השבת, עליה שמרת במסירות, היא זו שתשמור עליך בעתיד וכך תנצל מכל צער ונזק.

לפיכך ראוי לך לכבד את יום שבת קודש ביותר, לשבות בו ולנוח בו באהבה וברצון כמצות ה'. וביותר יש עליך לקבל על עצמך קבלה טובה ומוחלטת: שלא יא דיבורך של שבת כדיבורך של חול!

עליך לקבל בעוז ובתעצומות כי במשך כל יום השבת לא תדבר דיבור של חול, וזאת מפני שעליך לתקן את הפגמים שפגמת בדיבורי חול בשבתות במשך כל השנים שעברו.

מוטב אפוא כי תאמר את כל ספר התהילים ואף תאזין לדרשותיהם של מגידי הבאים בשעות של אחר הצהרים של שבת, ובלבד שלא תוציא אפילו מפיך כל דיבור של חול."

סיים רבי זושא ואמר לפונדקאי:

"ודאי תוהה אתה לאיזו עיר תסע ותפנה באישון לילה. הנה אף זאת אודיעך, כי מוטב שתקבע את מקום מושבך בעיר ברודי הגדולה לאלוקים, עיר של חכמים ויראי השם, ושם יזמין לך הבורא פרנסה ברוח ובכבוד.

ועוד זאת איעצך, כי את המסחר הראשון שציעו לך בבואך לברודי, אותו תעשה ותצליח בו בכל אשר תפנה, כי זכות שבת קודש כבר עומדת לך".

בהתרגשות רבה נסע היהודי לביתו, כשהוא חושב כיצד ישכנע את בני משפחתו לארוז במהירות את חפציהם ולברוח מעירם בסודי סודות.

אלא שמיד עם בואו, עוד בטרם פצה את פיו לספר לאשתו את דברי רבי זושא, הקדימה היא וסיפרה לו כי הגוים המקומיים החלו בשעות האחרונות להתנהג כלפיהם בעזות נוראה: כנגסם הם לפונדק ועושים בו כבתוך שלהם, לוקחים

תפילה

פגנים וערגליות בעניני עבודה עולב זו תפילה

העלאת התפילות על ידי הנדירים

תפילות אברהם

גילה לנו הרב הקדוש רבי שלמה הכהן מראדומסק ז"ע בספרו 'תפארת שלמה' (פר' מטות), כי בכל דור ודור מתנוצצת בחינת משה רבנו עליו השלום בצדיק הדור, והוא מעלה את תפילות כל בני דורו עימו.

על ענין זה שנו חכמים במשנה (ערכין פ"ו מ"ד): "המקדיש נכסיו - מעלין לו תפיליו". הו אומר, אדם המזיל מכיסו וממנו עד שמוכר ומקדיש את נכסיו כדי שיוכל להתקרב ולהתדבק בתפילותיו, יחד עם תפילות הצדיק.

מידה כנגד מידה: הוא מוסר עצמו למען הצדיק, כדי להתדבק בדרגותיו הקדושות - גם תפילותיו יסורו בידי הצדיק אשר יתקן אותן ויעלה אותן עד לרום המעלה.

הוסף התפארת שלמה והעיד עדות נאמנה ופלאית: "כזה שמענו בשם הבעל שם טוב ז"ל, שפעם אחת אמר ביום כיפור, שהעלה היום בתפילותיו כל התפילות הפסולות משמונים שנה שעמדו מרחוק, ועתה העלה אותם למעלה למכונם".

ובמקום אחר (ראש השנה) כתב התפארת שלמה בשם הבעל שם טוב הקדוש, כי אותן תפילות נתעכבו זה אלף שנה! עד שהעלה אותן למכונם יחד עם תפילותו. בדומה לזה העיד הרב הקדוש רבי משולם פייבוש הלוי מז'באריז'א בעל 'יושר דברי אמת' (קונטרס ב, אות לג), ששמע מפה קודש רבו המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל מזולוטשוב ז"ע שהיה אומר לפני כל תפילה: "אני מקשר את עצמי עם כל ישראל, הן עם הגדולים ממני והן עם הקטנים ממני. עם הגדולים ממני - כדי שעל ידם תעלה מחשבתי. ותועלת ההתקשרות עם הקטנים ממני - כדי שיעלו על ידי".

לאור זאת, ביאר צדיקים את הטעם למנהגם להתפלל בשעה מאוחרת, לאחר שכבר עבר זמן תפילה, כפי העולה מהעדות הבאה, שהובאה בספר 'זכרון טוב' (ח"א עניני תפלה אות ב) בשם הרב הקדוש רבי יצחק מנשיכי ז"ע, כי פעם אחת שאלו התלמידים את המגיד הקדוש מזולוטשוב מדוע מתפלל הוא לאחר שכבר עברה לה שעת התפילה, וכה היתה תשובתו:

מצינו בשבט דן שהיה נוסע באחרונה ומאסף לכל המחנות, כי תפקידו היה למצוא ולאסף את כל האבידות שנאבדו מכל הנוסעים שלפניהם.

רמז וסוד גדול טמון כאן: שבת דן היו אוספים ומעלים את כל אותן התפילות של ישראל שיצאו מן הפה בלא תשמות לב וכוונה ובלא אהבה ויראת הלב.

וכן אני, הוסיף ואמר רבי יחיאל מיכל, גם אני בא בסיוע התפילות, כמאסף

לכל התפילות שהתפללו היהודים בלי כוונה ראויה. תפילות אלו הן בחינת 'תפילות אבודות', כמו אבידה שכוחה המוטלת על הארץ, אך עדין לא איבדה את חשיבותה לחלוטין מפני זה.

לאחר שסיימו בני ישראל את תפילתם, אף אני בא כמאסף אחריהם, מרים את אותן התפילות ומחזירן לבעליהן, כלומר מחזירן לשרוש הרוחני העליון שאליו הן שייכות.

ודבר פלא מצאנו, כי הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל מאפסא ז"ע בעל 'אוהב ישראל', כיון לדברים אלו כמעט מילה במילה. וכה דבריו (ילקוט אוהב ישראל עמ' ככו):

אומר לכם את טעמו של הרב הקדוש רבי יחיאל מיכל מזולוטשוב שהיה מתאחר כל כך בתפילתו הקדושה, מפני שכאשר מתחיל היום ובני ישראל מתפללים לה' יתברך, אין די זכות בידם כדי שתפילותיהם יעלו לפני כסא כבודו יתברך, האחד מחמת שתפילתו אינה כראוי, ורעהו מחמת שמעשיו שאינם טובים עומדים למסך ומבדילים בינו ובין הקודש.

והקדוש ברוך הוא חושב לכל ידח ממנו נידח, לכל ידחו חס ושולום תפילות ישראל, ולכן נעשית תפילת צדיק הדור כעין לבוש לכל תפילות ישראל המתעכבות בחוץ, ועל ידי כך יש להן אפשרות לעלות לכסא הכבוד.

סיים בעל האוהב ישראל באומרו: "המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל מזולוטשוב היה 'צדיק הדור', ולכן המתין עד שיגמרו קהילות ישראל תפילתם ורק אז התפלל הוא, וכך נתלבשו כל תפילות ישראל בתפילתו הקדושה היתה להן עליה".

כן מצינו גם בדברי הרב הקדוש רבי ישראל דב בער מווילעניק ז"ע בעל 'שארית ישראל' (שער התקשרות, ליקוטים), שהביא על כך את הכתוב (במבדרי כה) 'מחנה בני דן מאסף לכל המחנות', ופירש, ש'דן' הוא מלשון 'דינים', ויש כאן רמז לצדיקים, שהם בבחינת 'מחנה דן' ורוצים להמתיק את כל הדינים מעל עם ישראל.

וכשם שבני דן היו המאסף לכל המחנות, כך אותם הצדיקים יכולים להתפלל תפילה שלא בזמנה ובכח זה להעלות את התפילות של כל ישראל. וסיים השארית ישראל: 'יש בזה עוד ענינים עמוקים'.

מי הם הקודרים באמת?

העלאת תפילות ישראל היא המטרה שצפן משה רבנו עליו השלום ברובי תפילותיו על מנת להכנס לארץ ישראל. כך גילה הרב הקדוש רבי יהודה אריה לייב מגור ז"ע בספרו 'שפת אמת' (ואתחנן תרל"ה), כי תכליתה של תפילת משה רבנו שיזכה להכנס לארץ, אף שלא נענה בה, היתה להעלות כל תפילות בני ישראל שאינן יכולות לעלות, ולכל אותן התפילות הפסולות

נעשה תיקון ועליה על ידי תפילה זו. היות שמשה רבנו עליו השלום מסר נפשו בעבור בני ישראל, וגם מה שביקש לעלות לארץ ישראל היה רק לטובת ישראל, כי ידע שאם לא יכניסם הוא, ישחיתו אחר כך דרכם, עמכם היום ממרים היתם עם ה' ואף כי אחרי מותי, לפיכך הועילה תפילתו זאת לבני ישראל.

נמצא, שאף שלא נתמלאה בקשתו, לא היתה לבטלה, כי העלה את תפילותיהם של ישראל.

דבר נפלא למדנו מדבריו הקדושים, כי פעל משה רבנו בתפלתו לא רק על בני דורו אלא גם על התפילות הפסולות שיתפללו בני ישראל אחריו במשך שנים רבות, כי רוחו של משה רבנו משפיעה ומתפשטת בכל הדורות ובכל נפש מישראל (תיקוני זוהר, תיקון ס"ט), וכך באמצעות תפולתו הרבות עולות ונתקנות התפילות של בני ישראל גם בדורות העתידין לבוא.

על דרך זו הביא ה'שפת אמת' ז"ע (אלול תרמ"ז) את מאמר הפסוק (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת', עליו שאלו במדרש (ילקוט המכירי תהלים ד): יכול לכל? תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת'.

תמה על כך זקנו הרב הקדוש רבי יצחק מאיר מגור ז"ע בעל 'חדושי ירימ', שהלא בפירוש נקט הכתוב 'לכל קוראיו', וכיצד אפוא יש לישב את תחילת הפסוק עם סופו? אלא, שעל ידי אותם צדיקים שקוראים אליו באמת ובכל כוחם, מתעלות כל התפילות של פשוטי בני ישראל.

ולאור האמור יתבאר, כי כמו כן בדורותינו אלו, אחר שכבר נתקבלו תפילות אבותינו, יעלו תפולתינו הולות והכחושות לרצון בכח התפילות שהתפללו אבותינו ומשה רבנו עליהם השלום.

ורמז נאה מצינו בדברי הרב הקדוש רבי משה יהודה מקוזמיר ז"ע (דברי משה יוחי), בשם זקנו הרב הקדוש רבי יחזקאל מקוזמיר ז"ע, על הפסוק (בראשית לו ב) 'ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם', כי כאן טמון סוד גדול, כי צדיק הדור מעלה התפילות הפסולות שנקראות 'דיבתם רעה', אל אביהם' דהיינו אל ה' יתברך, דאין אביו אלא הקדוש ברוך הוא.

בענין זה הביא הרב הקדוש רבי ישכר דב מבעליא ז"ע את דברי הגמרא במסכת ברכות (כו): כי אברהם תיקן תפילת שחרית, שנאמר (בראשית יט כז) 'וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם אתו פני ה'".

והקשה, שהלא תפילה זו שהתפלל אברהם על סדום לא פעלה ולא הועילה מאומה בשבילם, ולבסוף סדום נהפכה כמו רגע, ואם כן, למה ללמוד תיקון

תפילה לדורות ממקום שהתפילה לא עשתה פירות?

ופירש על פי הידוע, שבכל דור ודור יש ל"ו צדיקים, ולכן אם כי לגבי סדום לא פעלה תפילתו זו של אברהם, מכל מקום פעל בה אברהם אבינו עד סוף כל הדורות, שבזכות הצדיקים שבדור יסלח ויתכפר לכל העם, כאשר הבטיחו שם ה' יתברך 'אם אמצא בסדום חמישים צדיקים, לא אשחית', לפיכך ראו חכמינו ללמוד משם תיקון תפילה לדורות, שעל כל פנים תתקבלנה תפילות עמו בית ישראל בזכות הצדיקים.

השגרתו של התפילות

בעומק הענין, הצדיק הוא כעין פרקליט לאדם המתפלל. כשם שאדם מרצה לפנות אל שר גדול או פקיד ממשלתי רם-דרג, הרי הוא נעזר ב'בא כח', המיצג אותו ומסייע לו לסדר את טענותיו. כן הוא הדבר בענין התפילה לפני מלכו של עולם.

באור זה מצאנו בדברי קדשו של הרב הקדוש רבי שלמה הכהן מראדומסק שכתב בספרו 'תפארת שלמה' (פר' נצבים) כי יש ביכולת האדם להשגות את כל חסרונותיו, על ידי התדבקותו בחכמים ובצדיקים, כי הצדיק יעלה את תפילותיו שלא עלו לרצון. משום שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפילתם של צדיקים המגלים אלוקותו יתברך שמו בעולם ומקבל את בקשתם, הן מה שמבקשים על עצמם והן מה שמבקשים על המתדבקים אליהם.

משל משלו על כך כדי לסבר את האוזן: בראיון של בן כפר אחד, איש פשוט ונבצר, עלה לבוא אל המלך כדי לבקש מלפניו שיעזרוהו בכמה צרות ומצוקות שבאו עליו. אלא שלא יכול היה לדבר בעצמו אל המלך, שכן דיבורו היה גס ודרכו היתה להאריך בדברים ולהלאות את השומעים, והמלך אינו יכול לסבול דיבורים כאלה.

מה עשה אותו כפרי? פנה לשר אחד שהכירו והבין את שיגורו ושיחו של אותו כפרי, וסיפר לו מה שחפץ לדבר ולבקש מן המלך. ואכן השר הוא העלה את הדברים לפני המלך בלשון צח ומוזקק, באופן של דברים מועטים אשר תוכן רב יכילו. וכך נודע למלך ממצוקותיו של אותו כפרי, והושיע אותו.

סיים התפארת שלמה: כן הוא הדבר הזה, המלך, זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו, והכפרי הוא האדם הפשוט אשר בעוונותיו הרבים שקוע בצרות ומצוקות, כל אחד כפי ענינו.

והעצה לבקש את בקשותיו באופן שימצאו חן בעיני המלך, היא על ידי שידבק עצמו אל הצדיק, והוא יחיה כעין שגריר שלו להביא הבקשה לפני המלך, ועל ידו יפיק המלך מלכו של עולם רצונו ומשאלות לבו.

רח"ל, עד כדי כך שבשעת פטירתו כשהולכין ללוותו לבית עולמו, לולי היה בו כוח, היה עומד ומחזיר ראשו לראות אם חולקין לו כבוד האחרון כהוגן, ואם יש ציבור גדול בהלווייתו...

בספרו 'אזנים לתורה' (פר' קדושים) כתב הגאון רבי זלמן סורוצקין מלוצק זצ"ל: צריך ביאור, למה אנו חייבים לחלוק כבוד לזקן בור ועם הארץ. נראה לבאר על פי מה שראיתי כתוב בשם האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל, שהאדם לעת זקנה, כשהוא מאבד כל תאוותיו, מתגברת אצלו תאות הכבוד. ושפתים ישק משיב דברים נכוחים.

כי אנו רואים זאת בחוש. ולפי זה אפשר לומר, שהכבוד לזקן הוא בבחינת 'סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו', שאנו מוזהרין לתת למי שמצטער בחסרונו, וכדרשת חז"ל מהאמור די מחסרו אשר יחסר לו' (כתובות סו), וכן הוא בזקן, שמתגברת אצלו תאות הכבוד, והוא מצטער ביותר מחסרונו, הרי אנו מצווים לגמול את החסד הזה ולקום אפילו מפני זקן בור ועם הארץ.

מעשה באחד מוותיקי החסידים שבא לרב הקדוש רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זיע"א, ואמר לו: ברוך השם התגברתי על היצר הרע, ועתה ברצוני להתנהג בחסידות. חייך הרבי ואמר לו: אילו היה לך כח בגופך היית ממשיך וחוטא, רק עתה לעת זקנותך עבר היצר מתאוה ל'כבוד וגאווה'. ויש להמליץ בזה את הפסוק (ישעיה כד כג) 'ונגד זקניו כבוד', מה שעומד כנגד הזקנים ולשון הבגוד הוא הכבוד.

בטל רבונך מפני רבונך

על הפסוק (מבדב ט יח-ט): 'על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו כל ימי אשר ישכון העגן על המשכן יחנו. ובהאר"ך העגן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו', פירש רבינו האור החיים' הקדוש זיע"א שבא הכתוב לבטל את שבחן של ישראל שביטלו רצונם מפני רצון הקב"ה וחפצו לחנות ולנסוע רצונן של מעלה:

בא הכתוב לסדר כל בחינות הנהגות העגן, וללמד שבחן של ישראל שהיו חפצים באשר יחפצו ה', והתחיל בענין אריכות זמן החניה ואמר כל ימי אשר ישכון העגן יחנו פירוש יחנו יחפצו לחנות, ולזה לא אמר חנו בני ישראל שהיה נשמע שעשו לצד הכרחה מהמנהיג, והוסיף לומר 'ובהאר"ך' וגו' לומר שאפילו יאריך כל כך ימים רבים אף על פי חנו.

ואומר 'שמרו' וגו' לומר כי מלבד שהיו חונים כל זמן וכו' עוד מודיע כי לא היו עושים הדבר לצד שהיו חפצים בשבת ולא בהילוך אלא לצד שמירת דבר ה', והוא אומר ושמרו וגו' הגם שהם ימים רבים, ואמרו 'ולא יסעו' ולא אמר 'ולא נסעו', לשלול בחינת החושב כאלו אמר ולא יחפצו ליסע.

מעשה בהרב הקדוש רבי שמואל מסלונים זיע"א, בעל 'דברי שמואל', שדיברו נכבדות באחד מצאצאיו, והיה חוכך בדעתו אם לעשות השידוך או לחדול, מאחר שאילו דבר יגונב כי יש חסרון דמינכר בהצעה זו, אלא מי יודע אם לא מה' יצא הדבר.

פתח וקרא בהתרגשות רבה: רבונא דכולי עלמא! אם אכן זה רצונך שאעשה השידוך הנוכחי, הרי שזה גם כן רצוני, רוצה אני בכך בכל ליבי, אלא שאלתי ובקשתי: תן לי ברחמיך אות וסימן שאדע בבירור כי זה רצונך. וכשיצאו מפיו בקול גדול המילים 'אם זה רצונך' רוצה אני גם כן בכך, 'ויול איך אויך אויך', הרגישו השומעים בכל חושיהם כי אמנם אין הוא מקבל עליה את הדין גרידא, אלא שבאמת הנו רוצה בכך, אין לו שום חפץ עצמי כלל מלבד הרצון באשר ירצה יוצרו.

ומעשה בהגאון הצדיק רבי ישראל מסלנט זצ"ל, שחלה אנושות בסוף ימיו והביאו רופא מומחה אל מיטתו כדי לבדוק וליתן לו תרופות. אחר כך סחו לו משמשי שהרופא מצא כי הוטב מצבו, הגיב רבי ישראל: הוטב או לא הוטב, בלא נפקא מינה? הרי אין לי שום רצון אלא כפי שרוצה הקדוש ברוך הוא.

וכשקברו רגעיו האחרונים של החסיד שבכהונה הגאון רבי צבי חנוך הכהן לוי מנגדן, בעל 'יכהן פאר', בליל שבת קודש אחרי הסעודה, ו' באדר תרצ"ה, שמעו אותו קורא: אבא רחימא, אבא מתיקא, אם זה רצונך - אזי שיהיה כמו שאתה רוצה. ובמילים האלה פרחו נשמתו למרום.

מי הרע

על הפסוק 'ויחי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משניך מפניך' (במדבר י לה), אמר הרב הקדוש רבי מנחם מנחם מגור זיע"ע בעל 'פני מנחם' (ואתחנן תשנ"ד): 'מקוה' אותיות 'קומה', כי סגולת המקוה לתקן את קומת האדם, להפיץ את האויבים ולהניס את השונאים הקמים עליו.

במעלת הטבילה במקוה הפליג מאד רבנו האריז"ל, שגילה את הכוונות והשמות הקדושים שיש לכוון בעת הטבילה, והביעל שם טוב הקדוש פירש בסוד הענין כוונות משלו, ומשנה אחרת היתה לו. אמנם, לדברי כולם סגולה נפלאה יש במקוה, שהטובל בו בכוונה הרצויה מביא טהרה לגופו ולנפשו ומוסיף על נשמתו קדושה יתרה.

בענין זה מסופר (סיפורים נוראים עמ' 22), שפעם דרש רבנו הבעל שם טוב לתלמידיו והרחיב לבאר את כוונת המקוה. תלמידיו שהיו גאוני ארץ בנגלה ובנסתר, תמהו בפניו שבכתבי האריז"ל כתובות הכוונות באופן אחר מהכוונות שגילה להם.

כאשר שמע הבעל שם טוב את דבריהם, השליך תכף את ראשו לאחוריו ופניו נעשו כלפידי אש, כדרכו בעת עלייתו בעולמות העליונים, ונפל על תלמידיו פחד ורעדה גדולה.

בצקה השולחן יש הרב הקדוש רבי נחמן מהורודנקא זיע"ע, שהיה הצעיר שבתלמידים, ולפתע תרדמה גדולה נפלה עליו, עד שלא היה יכול בשום אופן להתאפק מלישון. אמנם הצר לו הדבר מאוד: לישון על השלחן בשעה שהרבי עוסק בעליית נשמה, וכל תלמידיו יושבים בפחד ורעדה?! לכן ניסה להחזיק בידיו את עיניו פתוחות, אך כל זה לא הועיל לו, נפרס וישן בתרדמה גדולה.

בשנתו חלם, והנה הוא הולך בחוץ ורואה אנשים רבים רצים במהירות גדולה, ורץ גם הוא אחריהם, וכששאל אותם לסיבת מרוצתם, ענו לו בחפזה: 'וכי לא ידוע לך שנתקף ירושן רבנו הקדוש?' ושאל אותם: 'מי הוא הרב אשר בעבורו החרדה הגדולה הזאת?' ומרוב מרוצתם לא ענו לו דבר.

הלך רבי נחמן אחריהם, עד שבא לבית גדול ומהודר מאוד שמעולם לא ראה כיופיו. הבית היה מלא מפה לפה באנשים אשר הכרת פניהם ענתה בהם שגדולי תורה הם, ושמע שכולם אומרים בפחד מהול בשמחה גדולה: 'תכף ידרוש לנו רבנו הקדוש בסודות התורה!'

לנגד עיניו נכנס הבעל שם טוב הקדוש לאולם, והתחיל לדרוש בסודות הקבלה בענין המקוה, ולנגדו עמד איש רך בשנים וסתר את דבריו, כששאל לשמו, אמרו לו, שהוא האריז"ל. כך נמשך הפלפול זמן רב, עד שמעם איך האריז"ל הודה לדברי הבעל שם טוב והסכים עמו. בתוך כך הקיץ רבי נחמן משנתו, ותכף פנה אליו הבעל שם טוב ואמר לו למול הנוכחים: 'נחמן, אני לקחתי אותך לעד בדבר הזה שתעיד עם מי הדין, האם לא הודה לי האריז"ל?'

משקאות בלי לשלם ושוברים את הרהיטים ואת החלונות.

לא זו אף זו: לפני שעה קלה ביקר כאן בנו של הכומר המקומי, שבשונה מאביו השונא יהודים הרי הוא אוהבם ומחבבם, והוא סיפר לה שבשעה זו ממש יושבים בריונים וגברתנים בביתו של הכומר ומתעצעים כיצד יוכלו לערוך פוגרום ביהודי הסביבה ולגזול את רכושם.

עוד באותו לילה, כצויו של רבי זושא, מהר הפונדקאי יחד עם בני משפחתו וברחו על נפשם לעיר ברודי. שם נהג כעצות של הרבי רבי זושא, קיבל את הצעת המסחר הראשונה שבאה לפניו, וממנה התעשר מאוד, כברכת הרבי.

עד סוף ימיו היה יהודי זה מספר הצדיקים, והיה שומר בקפדנות על הוראת רבי זושא שלא לדבר בשבת דיבורים של חול.

שתיקה יפה

היו צדיקים שהפליגו מאוד בחומרת האיסור שלא לדבר דיבורי חול בשבת, עד שגזרו על עצמם שלא לשוחח עם אנשים כלל בכל יום השבת, כדי שלא יבואו להכשל חלילה.

כך מסופר על הרב הקדוש רבי משה יחיאל הלוי מאוזרוב זיע"ע בעל 'אש דת', שבשבתות ובחגים היה נזהר מדיבורים בעניני חולין ולא היה משוחח כלל עם בני אדם - מנהג אותו קיבל על עצמו בעת ששלמו לו ארבעים שנה.

פעם בחג הסוכות, הסב לשלחנו אורח שהגיע מחוץ לארץ. פתח הרבי באמצע הסעודה ואמר לו: 'איני מדבר ביום טוב. אמנם לכבוד המצוה של הכנסת אורחים משיע דבר תורה', ודיבר בקיצור מעניני היום.

ובשבת קודש ברוב שעות היום הסתגר בחדרו ואיש לא בא בסודותיו. (בלבב אש' ח"ב עמ' רלו)

ומסופר על הגאון החסיד רבי ישראל יוסף קופרשטוק זצ"ל 'הדיין ממאקובא' בעל 'עני בן פחמא', שכאשר ישבו אצלו בשולחן שבת והחלו לדבר דברי חול נענה ואמר:

'בני, 'ויטמנהו בחול' (שמות ב יב), דברים אלו תשאירו ליום חול.'

(בישישים חכמה' עמ' רפא) איסור זה נוהג בכל יום השבת, אמנם קפידה מיוחדת יש בשעת עריכת השלחן בשבת שלא לדבר דיבורי חול, כיון שסעודת השבת היא כישיבה על שולחן של מקום. מסופר שפעם השתוללה מגיפה קשה בגבול גליציה והפילה חללים הרבה, והיה הרב הקדוש רבי ישראל מוויז'ניץ זיע"ע בעל 'אהבת ישראל' מתעניין בכל עת במצב המגיפה.

באחד הבקרים, בעת שיצא מביתו להתפלל תפילת שחרית, עצר ליד מפתן הדלת ושאל את מקורביו

מה נשמע עם המגיפה. השיבוהו שהמצב בכי רע והרבה נשים יולדים מתים בכל יום ואין איתנו יודע עד מה. מיד נכנס האהבת ישראל' לביתו, הוריד את הגארטל' וציוה על משמשו, הרב החסיד ר' קלמן זינגר ז"ל, שילבש את הגארטל, ישב על כסא ויהיה רבי במקומו. תמה ר' קלמן: 'וכי לא מצא הרבי אדם אחר לעשות ממנו צחוק, רק ממני?'

שמע הרבי, קרא למשמש השני, ר' חיים, ואמר לו שישב על כסאו ויהיה רבי תחתיו.

למשך ר' חיים את הגארטל, כאשר המקורבים וכל הנוכחים שם אינם מבינים את פשר הדברים.

פתח האהבת ישראל' ואמר בלשון קודש:

'בעת עריכת השולחן, כשאני יושב על כסאי כרבי ואילו ר' חיים עומד ומשמש כגבאי, ור' חיים ממהס את הקהל ומבקש שיהיה שקט, כולם מזולזלים בהוראתו כי אינם מחשיבים אותו.

אבל אם ר' חיים הוא הרבי ואני הוא זה שמבקש שיהיה שקט, בודאי כולם יצייתו לי.

לכן אני אומר שיהיה שקט...'

לא חלפו ימים רבים והמגיפה נעצרה בפתע פתאום. (טבות זכרונות' עמ' קכד)

לדבר בם

כאמור, את האיסור לדבר דיבורי חול ביום השבת למדו חכמינו מהפסוק 'ממצוא חפצך ודבר דבר' שבספר ישעיה' (נח ג), ובפסוק שלאחריו נאמר 'או תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר'.

מסיום הכתוב 'כי פי ה' דיבר' למדו כ"ק מרן אדמו"ר רבי דוד-חי אביחצירא שליט"א, שהדיבורים הקדושים והטהורים, דיבורים של 'כי פי ה' דיבר', הם מתנה שמעניקה השבת ליהודי, והיינו שעל ידה זוכה האדם לפתיחת פי ה', בדיבורים קדושים וטהורים.

וכך כתוב בספר 'יצירה' (פ"ד מ"א), שיום השבת מכוון כנגד הפה, ובזוהר הקדוש (ח"ג רא): מצאנו שבערב שבת נבראו פי הארץ, פי הבאר ופי האתון. אמנם בשעה שהתקדש יום השבת, התעלה והתרום פי ה' השולט על הכל.

רמז לכך הביא הגאון הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"ע בספרו 'פרי צדיק' (פר' שלח אות ה) מלשון הכתוב 'ממצוא חפצך ודבר דבר', שלא נכתב 'ומדבר דבר' בלשון זהירות מדבור בלתי ראוי כמו בלשון של 'ממצוא חפצך', אלא כתוב 'ודבר דבר' לשון צווי, שמשמע שיש לדבר דיבורים אחרים, והרי זה כתוצאה מפתחת פי ה' בשבת, אז ניתן בנו הכח לדבר דיבורים קדושים.

לשמייעת השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

ספר ויהלום